

ΒΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Επιλογές περιεχομένων της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής

Απόστολος Ντάνης
Σχολικός Σύμβουλος

Βιωματικές Δράσεις Γυμνασίου

- Στην Α΄ τάξη υλοποιούνται θέματα του διδακτικού αντικειμένου «Σχολική και Κοινωνική Ζωή (ΣΚΖ)».
- Στην Β΄ τάξη από το σχ. έτος 2014-2015 θα υλοποιούνται θέματα των διδακτικών αντικειμένων «Φύση και Άσκηση» και «Πολιτισμός και Δραστηριότητες Τέχνης»
- Στην Γ΄ τάξη από το σχ. έτος 2015-2016 θα υλοποιούνται θέματα των διδακτικών αντικειμένων «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός», «Τοπική Ιστορία» και «Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη».

(Υ.Α. 139609/Γ2/1-10-2013)

Επιλογή της Σ.Κ.Ζ. στην Α΄ Γυμνασίου

- Η Σχολική και Κοινωνική Ζωή (Σ.Κ.Ζ.) αναφέρεται στον κοινωνικο-συναισθηματικό τομέα και επιλέγεται στις Βιωματικές Δράσεις της Α΄ Γυμνασίου, προκειμένου τα θέματα που θα διαπραγματευθούν να συμβάλλουν στην ομαλή μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο και την προσαρμογή των μαθητών/τριών στις νέες συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος.

Σκοπός της Σ.Κ.Ζ.

Η Σ.Κ.Ζ. επιχειρεί να συμβάλει:

- Στην ολόπλευρη θετική ανάπτυξη των μαθητών και στην προαγωγή της σωματικής και ψυχικής τους υγείας και ευεξίας
- Στην καλλιέργεια ικανοτήτων και αξιών που είναι απαραίτητες για μια επιτυχημένη ζωή στα σύγχρονα κοινωνικά δεδομένα
- Στην ανάπτυξη κλίματος εποικοδομητικής επικοινωνίας, συνεργατικότητας, καλών σχέσεων στην ομάδα, αποδοχής και αξιοποίησης της διαφορετικότητας, ενθάρρυνσης της δημιουργικότητας και της καινοτομίας
- Στην ανάπτυξη μιας διαφορετικής, ολιστικής προσέγγισης της μάθησης με χαρακτηριστικά την κριτική σκέψη, την έρευνα, την ενεργό συμμετοχή και την ανάληψη προσωπικής ευθύνης και δράσης των μαθητών για την κατάκτηση της γνώσης και των μαθησιακών στόχων
- Στην πρόληψη φαινομένων όπως η εγκατάλειψη του σχολείου, ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι εκδηλώσεις βίας στο σχολικό περιβάλλον
- Στην ενίσχυση της αίσθησης της κοινότητας στο σχολικό περιβάλλον, η οποία προάγει τη μάθηση και στη διασύνδεση του σχολείου με τη ζωή της ευρύτερης κοινότητας.

Θεματικές ενότητες της Σ.Κ.Ζ.

A. Επικοινωνώ, αισθάνομαι ... είμαι ο εαυτός μου

Υποενότητες:

1. Επικοινωνώντας με τους άλλους
2. Τα συναισθήματά μας
3. Γνωριμία με τον εαυτό μας
4. Αντιμετωπίζοντας το άγχος

Η ενότητα αποσκοπεί στο να αποκτήσουν οι μαθητές/τριες δεξιότητες που συνδέονται με τη διαπροσωπική και ενδοπροσωπική επικοινωνία, την αναγνώριση, έκφραση και διαχείριση των συναισθημάτων, την αντιμετώπιση του άγχους και τη διαμόρφωση θετικών αντιλήψεων και συναισθημάτων για τον εαυτό.

Θεματικές ενότητες της Σ.Κ.Ζ.

B. Ζούμε μαζί...

Υποενότητες:

1. Οι σχέσεις μεταξύ μας
2. Διαχειρίζομαι τις συγκρούσεις – Βάζω όρια
3. Σχολείο και διαφορετικότητα
4. Αξίες και κοινωνικές συμπεριφορές στην ομάδα

Η ενότητα αποσκοπεί στην καλλιέργεια δεξιοτήτων που βοηθούν τα παιδιά να επιτυγχάνουν θετικά αποτελέσματα σε κοινωνικό επίπεδο, να δημιουργούν και να διατηρούν λειτουργικές διαπροσωπικές σχέσεις, να συνειδητοποιούν τους λόγους και τα συναισθήματα που οδηγούν σε συγκρούσεις, να αναγνωρίζουν και να καταγγέλλουν τις μορφές σχολικής βίας, να αποδέχονται τη διαφορετικότητα και ν' αναγνωρίζουν τις αξίες και κανόνες που ισχύουν στο κοινωνικό πλαίσιο και συμβάλλουν στη συνεργασία και την αλληλεγγύη.

Θεματικές ενότητες της Σ.Κ.Ζ.

Γ. Φροντίζω τον εαυτό μου

Υποενότητες:

1. Διατροφή
2. Πρόληψη ατυχημάτων και πρώτες βοήθειες
3. Σωματική υγιεινή
4. Καπνός και αλκοόλ

Σκοπός της ενότητας είναι η ενδυνάμωση των μαθητών έτσι ώστε να μπορούν αυτόνομα και υπεύθυνα να παίρνουν αποφάσεις που αφορούν την προσωπική τους υγεία και ασφάλεια. Ειδικότερα, μέσω της ενότητας αυτής επιδιώκεται οι μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες και να διαμορφώσουν κριτική στάση, ώστε να μπορούν να φροντίζουν και να διατηρούν τον εαυτό τους υγιή και ασφαλή, ακολουθώντας βασικούς κανόνες και δεξιότητες σωστής διατροφής, αποφυγής κινδύνων και ατυχημάτων, σωστής στοματικής υγιεινής, αλλά και αποφυγής καπνού και αλκοόλ.

Θεματικές ενότητες της Σ.Κ.Ζ.

Δ. Το σχολείο ως κοινότητα: Ζούμε μαζί και στηρίζουμε ο ένας τον άλλο

Υποενότητες:

1. Το δικό μας σχολείο

1α. Αίσθηση της κοινότητας και ψυχολογικό κλίμα στην τάξη/ σχολείο

1β. Αγωγή ελεύθερου χρόνου

2. Αξιοποίηση του διαδικτύου στο σχολείο

Η ενότητα αποσκοπεί στην ανάπτυξη της αίσθησης της κοινότητας για τους μαθητές. Περιλαμβάνει θέματα που σχετίζονται με τη διαμόρφωση θετικού ψυχολογικού κλίματος στην τάξη και στο σχολείο, τη συμμετοχή των μαθητών στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών στόχων, στη δημιουργία κίνητρων για τη μάθηση και στην αγωγή για τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου. Επίσης θέματα που αναφέρονται στην καλλιέργεια της συνεργασίας, της επικοινωνίας, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της πληροφόρησης στο πλαίσιο του τεχνολογικού αλφαριθμητισμού, με ποιοτική χρήση και ασφαλή αξιοποίηση του διαδικτύου.

Βασική μεθοδολογία της Σ.Κ.Ζ.

- Η Σ.Κ.Ζ. αποτελεί τομέα δράσεων και δραστηριοτήτων βασιζόμενων στη βιωματική προσέγγιση, την εργασία σε ομάδες, την ενεργό συμμετοχή των μαθητών αλλά και όλων των μελών της σχολικής κοινότητας (ενίσχυση των ψυχοκοινωνικών παραμέτρων που περιβάλλουν και προάγουν τη μάθηση και ανάπτυξη σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο).
- Η Σ.Κ.Ζ. παρέχει τη δυνατότητα «διδασκαλίας» δεξιοτήτων ζωής με συστηματικό τρόπο στο σχολείο, αποτελώντας μέρος του προγράμματος σπουδών ή/και διαπνέοντας όλα τα υπόλοιπα μαθησιακά αντικείμενα.
- Υπάρχουν κοινά σημεία με τη διδασκαλία άλλων μαθημάτων, όπως συγκεκριμένοι στόχοι και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, δραστηριότητες και εκπαιδευτικό υλικό, αλλά και παρόμοια μεθοδολογία με συνεργατική μάθηση, διάλογο, ατομικές ή ομαδικές εργασίες (projects), χρήση ΤΠΕ, κλπ.
- Ωστόσο, υπάρχουν και ιδιαιτερότητες, με κυριότερη το γεγονός ότι αποδίδεται πολύ μεγαλύτερη έμφαση στη διεργασία, στο κλίμα επικοινωνίας και τη συνδιαμόρφωση της δυναμικής της ομάδας και των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Η υπάρχουσα γνώση και εμπειρία των μαθητών αξιοποιείται και αποτελεί εφαλτήριο για την καλλιέργεια γνώσεων και ικανοτήτων σε διάφορα πλαίσια (σχέσεις και αλληλεπιδράσεις στην οικογένεια, στο σχολείο και σε άλλα κοινωνικά περιβάλλοντα).
- Είναι σημαντικό να προσεγγιστούν αρχικά οι θεματικές ενότητες που αφορούν στις δεξιότητες επικοινωνίας, αναγνώριση, έκφραση και διαχείριση συναισθημάτων και αυτοαντίληψη/αυτοεκτίμηση. Έτσι η Σ.Κ.Ζ. θα υλοποιηθεί με συγκεκριμένα σχέδια εργασίας που παρουσιάζονται στον Οδηγό Εκπαιδευτικού και προσεγγίζουν και ενισχύουν σπειροειδώς και εξελικτικά διάφορες απαιτούμενες δεξιότητες ταυτόχρονα.

Θεματική Ενότητα «ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩ, ΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ ... ΕΙΜΑΙ Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΟΥ»
 Υποενότητα: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ, Γ' ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (ΠΜΑ)	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
<p>ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΜΑ: 6 {διατυπώνω την γνώμη μου, ακόμα κι αν δεν συμφωνούν οι άλλοι μ' αυτήν}</p>	<p>6. Να διατυπώνουν μια προσωπική θέση και να την υποστηρίζουν, ακόμα κι αν δεν είναι σε συμφωνία με την άποψη του εκπαιδευτικού ή με την «επικρατέστερη» άποψη της ομάδας των συμμαθητών/ συνομηθίκων</p>	<p>ΠΜΑ 6, 7, 8 Σε μια ιστορία-σενάριο που καταλήγει σε ερώτημα με επίλυση μέσω ενός διλήμματος ή με πολλές λύσεις, οι μαθητές διατυπώνουν τη δική τους γνώμη για το ερώτημα. Διατυπώνουν επιχειρήματα υπέρ ή/και κατά των απόψεων που ακούγονται (Επιπλέον, η δραστηριότητα μπορεί να γίνει και διαδικτυακά σε περιβάλλον blogή/και wiki). Οργανώνονται αγώνες επιχειρηματολογίας για θέματα με κοινωνικό προσανατολισμό (ανισότητα στις παρεχόμενες ευκαιρίες, δικαιώματα των νέων, σχέσεις με γονείς/εκπαιδευτικούς, περιβάλλον κλπ) όπου αναπτύσσονται και διατυπώνονται αντικρουόμενες απόψεις που υποστηρίζονται από επιχειρήματα.</p>	<p>Για ΠΜΑ 6, 7, 8 ? Χαρτί ? Μολύβι ? Χρονόμετρο ? Η/Υ ? Διαδίκτυο</p>

3ο Σχέδιο Εργασίας

«Το σχολείο ως κοινότητα: Ζούμε μαζί και στηρίζουμε ο ένας τον άλλο»

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ Υποενότητες	ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΖΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ Το δικό μας σχολείο	Καλλιέργεια της αίσθησης του «ανήκειν» και της αλληλοϋποστήριξης Καλλιέργεια της αυτορρύθμισης και αυτονομίας Προαγωγή της προσωπικής επίδρασης στην τάξη και στο σχολείο	<ul style="list-style-type: none">- Να αισθάνονται οι μαθητές/τριες τον εαυτό τους ως μέλη της σχολικής τάξης/κοινότητας- Να αποδέχονται τις απόψεις και τις επιλογές των συμμαθητών τους όταν διαφέρουν από τις δικές τους- Να μοιράζονται τις κοινές ανησυχίες τους (σκέψεις- συναισθήματα) σε ζητήματα που αφορούν την τάξη/σχολείο αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον- Να τους δίνεται η ευκαιρία να αναδεικνύουν στην ομάδα προσωπικές τους ικανότητες και ταλέντα- Να επεξεργάζονται προσωπικούς στόχους ώστε να αναπτύσσουν εσωτερικευμένα κίνητρα- Να ανακαλύψουν το προσωπικό τους στυλ μάθησης και να καλλιεργούν τις αντίστοιχες δεξιότητες- Να καλλιεργήσουν περαιτέρω το αίσθημα της προσωπικής ευθύνης για θέματα/ δράσεις που αφορούν στην τάξη/στο σχολείο- Να αναλαμβάνουν οι μαθητές πρωτοβουλίες και ενεργό ρόλο στη διαχείριση θεμάτων της τάξης /σχολείου και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος- Να εμπλέκονται ενεργά στην ομαδική λήψη αποφάσεων (π.χ. θέσπιση ορίων- κανόνων στην τάξη)- Να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως μέλος της σχολικής τους ομάδας και της ευρύτερης σχολικής κοινότητας (τμήμα- τάξη-σχολείο) αλλά και γενικότερα της κοινότητας
ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΩΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΖΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ Σχολείο και διαδίκτυο	Συνεργασία Πληροφόρηση Μάθηση	<ul style="list-style-type: none">- Να αναγνωρίζουν τα περιβάλλοντα συνεργασίας στον υπολογιστή- Να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας με τους άλλους μαθητές στο ίδιο ή σε διαφορετικό σχολείο- Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα συμπεριφοράς στο διαδίκτυο (ασφάλεια πληροφοριών, συμπεριφορά προς τρίτους, πνευματικά δικαιώματα, προστασία από κακόβουλες καταστάσεις, κίνδυνοι από την κοινωνική δικτύωση, συνέπειες μηνυμάτων και δημοσιεύσεων)

Ενδεικτικές Δραστηριότητες

- Μαθητές στο ρόλο των εκπαιδευτικών
- Μια δική μας ιστορία
- Ένα σχολείο ζωής
- Μικρή, μεγάλη, μεγαλύτερη... ομάδα
- Τι αποκαλύπτω για μένα; Σε ποιους; Πότε;
- Τί αναρτώ στο διαδίκτυο; Πώς σχολιάζω; Πώς συζητώ;

Τι αποκαλύπτω για μένα; Σε ποιους; Πότε;

(Υποενότητα: «Σχολείο και διαδίκτυο»)

- **Εφαρμογή**

- Γίνεται αρχικά μια συζήτηση για το πώς και πόσο οι μαθητές χρησιμοποιούν το διαδίκτυο. Προκύπτει η ενασχόληση με τα περιβάλλοντα κοινωνικής δικτύωσης και ο/η εκπαιδευτικός θέτει το ερώτημα της κοινοποίησης προσωπικών δεδομένων. Κατόπιν καλεί τους μαθητές να δουν μια φόρμα συμπλήρωσης προσωπικών δεδομένων, που ο ίδιος έχει ετοιμάσει (π.χ. μέσα από τα google έγγραφα) για τη συμμετοχή σε ένα διαγωνισμό. Εναλλακτικά μπορεί να αναζητηθεί μια πραγματική φόρμα αγοράς πχ κινητών ή αθλητικών παπουτσιών στο διαδίκτυο. Το έγγραφο πρέπει να περιλαμβάνει και ερωτήσεις προσωπικού ενδιαφέροντος, πχ. διεύθυνση, τηλέφωνο, οικογενειακή κατάσταση κλπ. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και συμπληρώνουν το έγγραφο μέσω διαδικτύου. Ο δάσκαλος παρουσιάζει τα αποτελέσματα. Ακολουθεί συζήτηση με στόχο να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές ώστε να μη δίνουν ποτέ τα προσωπικά τους στοιχεία σε φόρμες στο διαδίκτυο, εκτός αν πρόκειται για απόλυτα ασφαλείς και ελεγμένους ιστότοπους.

- **Ώρα για συζήτηση**

- - Πόσο συχνά είναι πραγματικά αναγκαίο να δώσουμε προσωπικά στοιχεία στο διαδίκτυο;
- - Τι πρέπει να ελέγχουμε και με ποιον τρόπο ώστε να είμαστε σίγουροι για την ασφάλεια της ενέργειάς μας;
- - Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός ιστότοπου, από τα οποία μπορούμε να καταλάβουμε πόσο ασφαλής είναι;
- - Πού μπορούμε να βρούμε πληροφορίες για το τι είναι επικίνδυνο και τι όχι;
- - Ποια από τα προσωπικά μας στοιχεία πρέπει να προστατεύουμε περισσότερο;
- - Πώς αντιμετωπίζουμε περιπτώσεις ενόχλησης από αγνώστους στο διαδίκτυο;
- - Ποιες ενέργειες πρέπει να αποφεύγουμε στα περιβάλλοντα κοινωνικής δικτύωσης;
- - Πώς μπορούμε να ενημερώσουμε και να ευαισθητοποιήσουμε τους φίλους μας και την οικογένειά μας;

Δόμηση διδακτικής περιόδου

1. Παροχή αφόρμησης με ποικίλα ερεθίσματα
2. Επεξεργασία/ανάπτυξη του θέματος με συγκεκριμένες δραστηριότητες (καταιγισμό ιδεών, ατομικές και ομαδικές εργασίες, παιχνίδι ρόλων, διεξαγωγή debate κ.α.)
3. Συζήτηση με βάση τους στόχους και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και
4. Κλείσιμο, αποτίμηση, συμπέρασμα στο τέλος της διδακτικής περιόδου

Τα βασικά βήματα στις Β.Δ. & Ε.Ε.

1. Επιλογή θέματος → διαμόρφωση της πρότασης
2. Καταιγισμός ιδεών → Οριοθέτηση του θέματος
3. Καταιγισμός ιδεών → Διατύπωση ερωτημάτων & υποερωτημάτων
4. Σχηματισμός ομάδων → ανάθεση διερευνητικών διαδικασιών & εργασιών
5. Προσθήκη δραστηριοτήτων, εφαρμογών ΤΠΕ, εμπειριών πεδίου, εικαστικών ή μουσικών προσεγγίσεων, γλωσσικών και διαθεματικών συνδέσεων
6. Καταγραφή ατομικών και ομαδικών ευρημάτων/ διαπιστώσεων/ εκτιμήσεων και εξαγωγή συμπερασμάτων
7. Σταδιακή δόμηση της ομαδικής εργασίας: α)εισαγωγή-προβληματισμός-ερωτήματα, β)σκοπός-στόχοι-μεθοδολογία, γ)ευρήματα-διαπιστώσεις-εκτιμήσεις-συμπεράσματα (στη σειρά των ερωτημάτων), δ)γενικεύσεις-αναθεωρήσεις-περιορισμοί, ε)πρακτικές εφαρμογές-ενέργειες στ)αναστοχασμός
8. Τέχνημα & παρουσίαση